

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра культурології

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

підготовки магістра

спеціальності 034 Культурологія

освітньо-професійної програми Культурологія

Силабус навчальної дисципліни «МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ» підготовки магістра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 034 Культурологія, за освітньою програмою Культурологія

Розробник: Бондарук С.О., доцент кафедри культурології, доцент, кандидат філософських наук

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Пригода-Донець Т. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри культурології
протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри

Столярчук Н. М.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна / заочна форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 034 Культурологія Освітня програма: Культурологія Освітній рівень: Магістр	Обов'язкова
Кількість годин / кредитів 120/4		Рік навчання – 2-й
		Семестр – 3-й
ІНДЗ: €		Лекції – 20 год.
		Практичні (семінарські) – 20 год.
		Самостійна робота – 72 год.
	Консультації – 8 год.	
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Бондарук Сергій Олексійович**

Науковий ступінь: **кандидат філософських наук**

Вчене звання: **доцент**

Посада: **доцент кафедри культурології**

Контактна інформація: моб. тел. 0501011453, 068 8997343,

ел. адреса: sbondaruk1@gmail.com

Дні занять: вересень-грудень 2023 р.

З розкладом можна ознайомитись на офіційному сайті ВНУ імені Лесі Українки,

зокрема за посиланням <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу.

Освітній компонент «Міжкультурна комунікація» є нормативною навчальною дисципліною в ОНП «Культурологія» з підготовки магістрів за спеціальністю 034 Культурологія. Предметом вивчення є сучасні теорії міжкультурної комунікації, яка лежить в основі становлення сучасного культурно багатоманітного світу, а також доктрина мультикультуралізму, як спосіб теоретичного осмислення культурного розмаїття. В запропонованому курсі культура і комунікація розглядаються у нерозривній єдності і неперервній взаємодії, взаємно обумовлюючи одна одну. Міжкультурна комунікація висвітлюється в контексті сучасних глобалізаційних та інформаційних процесів у світі. Перший змістовний модуль курсу присвячений розгляду основних положень комунікативної теорії та проблем міжкультурної комунікації. В другому змістовному модулі висвітлюються питання міжкультурної комунікації як взаємодії в контексті сучасних інтеграційних процесів, а також через призму концепцій мультикультуралізму та транскордонної культурної співпраці.

2. Пререквізити

Вивчення курсу передбачає використання знань, набутих із таких навчальних дисциплін бакалаврського рівня, як «Комунікативна культура», «Комунікативні технології в сфері культури», «Сучасна зарубіжна культурологія», «Медіакультура», «Аналітика культури» тощо.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжкультурна комунікація» є надання студентам базових знань з теорії комунікації та опанування ними сучасних тенденцій у культурологічній царині, пов'язаних з концепціями міжкультурної комунікації, мультикультуралізму та культурного розмаїття та транскордонної культурної співпраці. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Міжкультурна комунікація» є виявлення закономірностей багатовекторного розвитку сучасної духовної культури та місця і ролі міжкультурної комунікації та взаємодії в цьому процесі; вироблення у студентів навичок аналізу сучасного культурного багатоманіття та пошуку шляхів компромісу в міжкультурних конфліктних ситуаціях; мотивація до залучення у процеси транскордонної культурної співпраці; виховання мультикультурної толерантності.

4. Результати навчання (компетентності).

Впродовж вивчення навчальної дисципліни у студентів формуються наступні професійні **загальні компетенції (ЗК).**

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення..

ЗК 5. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Фахові компетенції (ФК)

ФК 1. Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.

ФК 3. Здатність виявляти культурні потреби суспільства та його окремих груп та визначати шляхи їх задоволення, забезпечувати культурні права і свободи людини.

ФК 4. Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.

ФК 7. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів.

ФК 9. Здатність до розв'язання актуальних проблем культури з урахуванням особливостей міжкультурної комунікації та ширшого контексту відповідних проблем.

ФК 14. Здатність професійно визначати стратегічні напрямки та пріоритети культурної політики Волині, Луцька, їхні креативні та проектні ресурси з урахуванням регіональної специфіки та перспектив культурного розвитку та соціальної ефективності.

А також досягаються визначені Освітньою програмою **програмні результати навчання (ПРН):**

ПРН 3. Аналізувати культурні права та свободи людини, форми та механізми їхньої ідентифікації, інкультурації, культурної адаптації з врахуванням регіональної специфіки.

ПРН 7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.

У контексті формування вищезазначених професійних компетентностей, студенти будуть обізнані у таких питаннях:

- Знати: особливості сучасного етапу розвитку інформаційного суспільства та ролі в ньому масових комунікацій;
- основні засади сучасного плюралістичного погляду на розвиток культури.
- Розуміти: зміст і закономірності формування культурної багатоманітності;
- зміст плюралістичного погляду на розвиток релігії та культури;
- причини виникнення та шляхи подолання міжетнічних / міжкультурних конфліктів у сучасних умовах.
- Вміти: аналізувати сучасну багатоетнічну картину в регіоні, Україні та в світі;
- визначати проблемні ситуації у міжетнічних / міжкультурних стосунках та з'ясовувати можливі шляхи їх уникнення та подолання;
- давати оцінку сучасним тенденціям у міжкультурних стосунках з позицій світоглядного плюралізму, толерантності;
- застосовувати набуті знання у практичній роботі в умовах транскордонної культурної співпраці а у реалізації відповідних проєктів.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин					*Форма контролю / Бали
		у тому числі					
		Лекц.	Практ. (Семін).	Лаб.	Конс	Сам. роб.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Основні положення теорій міжкультурної комунікації							
Тема 1. Комунікація в культурі: основні моделі	13	2	2		1	8	РМГ/3
Тема 2. Міжкультурна комунікація: поняття, структура, форми.	23	4	4		1	14	РМГ/6
Тема 3. Основні теорії міжкультурної комунікації	24	4	4		2	14	РМГ/6
Модульна контрольна робота							МКР/30
Разом за змістовим модулем 1	60	10	10		4	36	45
Змістовий модуль 2. Культурне розмаїття в контексті комунікативної парадигми							
Тема 4. Культурне розмаїття та проблеми міжкультурного порозуміння	23	4	4		1	14	ДС /6
Тема 5. Мультикультуралізм, толерантність і міжкультурний діалог.	24	4	4		2	14	ДС/6
Тема 6. Міжкультурна комунікація в контексті транскордонної культурної співпраці.	13	2	2		1	8	РМГ/3
Модульна контрольна робота							МКР/30
Разом за змістовим модулем 2	60	10	10		4	36	45
Індивідуальне завдання							ІНДЗ/10
Усього годин	120	20	20		8	72	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ІНДЗ – індивідуальне завдання, РМГ – робота в малих групах, МКР– модульна контрольна робота, Р – реферат, або ж аналітичне есе.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота студентів з курсу «Міжкультурна комунікація» включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до виступів на семінарах, а також вивчення тем або питань, що не розглядаються в курсі лекцій, конспектування основних теоретичних джерел з кожного змістовного модуля. Нижче наводиться орієнтовна тематика завдань для самостійної роботи студентів.

6.1. Питання та поняття для самостійного опрацювання

1. Визначте сучасне розуміння культури як сукупного способу буття людства.
2. Проаналізуйте основні складові елементи комунікації.
3. Проаналізуйте основні фази та способи вирішення культурних конфліктів.
4. Дайте визначення та загальну характеристику міжкультурної комунікації.
5. Міжкультурна комунікація як спосіб суб'єкт-суб'єктного спілкування.
6. Проаналізуйте основні форми міжкультурної комунікації.
7. Комунікативна модель Шеннона-Якобсона.
8. Філософська модель комунікації.
9. Кібернетична модель комунікації.
10. Теорія міжкультурної комунікації Е.Холла.
11. Теорія мовленнєвої акомодатії Г.Гайліса.
12. Теорія «обличчя» С.Тінг-Тумі.
13. Теорія мовних кодів Дж.Філіпсена.
14. Культурний шок: його позитивні та негативні наслідки.
15. Толерантність як спосіб реалізації діалогу культур. Межі толерантності.
16. Дайте визначення поняття аккультурації та проаналізуйте її основні стратегії.
17. Розкрийте зміст та співвідношення категорій "асиміляція", "культурна інтеграція", "аккультурація", "амальгамування".
18. Розкрийте зміст та охарактеризуйте доктрину "плавильного тигля".
19. Розкрийте зміст та охарактеризуйте доктрину "салатної миски".
20. Розкрийте зміст та охарактеризуйте доктрину "мозаїки".
21. Роль міжкультурної комунікації у формуванні сучасного інформаційного суспільства.
22. Розкрийте зміст та охарактеризуйте доктрину "мультикультуралізму".
23. Проаналізуйте зміст та співвідношення понять "меншина" та "міноритарна група".
24. Що таке "культурний імперіалізм"?
25. Дайте оцінку значення двомовності та багатомовності для розвитку мультикультурного суспільства.
26. Проаналізуйте особливості та співвідношення дескриптивного та нормативного визначення мультикультуралізму.
27. В чому, на Вашу думку, полягає необхідність комунікативної та мультикультурної переорієнтації сучасної освіти?
28. Дайте філософсько-культурологічну характеристику конституційно-правових гарантій етнокультурної, конфесійної та гендерної рівності громадян України.
29. Проблеми транскордонної співпраці на Європейському континенті.
30. Міжнародне культурне співробітництво в контексті транскордонної співпраці
31. Основні етапи розвитку стратегії транскордонної співпраці Волинської області та суміжних прикордонних території Польщі та Білорусі.
32. Культурні осередки Волині в контексті транскордонної співпраці та єврорегіональної взаємодії.
33. Проаналізуйте особливості новочасного трактування проблем толерантності та культурного визнання за творами Дж. Локка ("Два трактати про врядування").

34. Дайте характеристику класичного розуміння ролі національного чинника в історії культури за працею Й.Гердера "Ідеї до філософії історії людства"
35. Прокоментуйте особливості діалогічного розуміння культури за працею М.Бубера "Я і Ти".
36. Здійсніть порівняльний аналіз ідей цілісності культурного буття у вченні Е.Фромма та в екзистенціалізмі М.Бубера.
37. Прокоментуйте співвідношення понять "націоналізм" та "культурна ідентичність" за працею Е.Сміта "Національна ідентичність".
38. Проаналізуйте зв'язок категорій "ідентичність", "автентичність" та "визнання" за працею Ч.Тейлора "Етика автентичності".
39. Проаналізуйте концепцію толерантності / терпимості М.Уолцера та обґрунтуйте можливість існування меж толерантності.
40. Дайте характеристику ліберального розуміння мультикультуралізму в працях В.Кимліки.
41. Розкрийте особливості постмодерного розуміння понять "ідентичність" та "іншість" на прикладі твору Ю.Кристевої "Самі собі чужі".
42. Охарактеризуйте особливості сучасного розуміння мультикультуралізму та мультикультурної освіти в європейському вимірі (за творами А.Перотті та Д. де Ружмона)

6.2.Аналіз основних понять:

Образ культури в світі. Культурний космос. соціокультурне відчуження. Інформаційне суспільство, спілкування, моделі комунікації, глобалізація, культурний шок, ідентичність, стратегії акумуляції, асиміляція, діалог культур, мультикультуралізм, соціокультурний та світоглядний плюралізм, толерантність. Національне і глобальне в культурі. Загальнолюдські культурні цінності. Поняття і сутність національної культури, свідомості, характеру, національна свідомість, національна самосвідомість, національний характер, національна культура, вселюдськість культури, класове і загальнолюдське в культурі, акумуляція, абсорбція, міжкультурна комунікація, ізоляція, культурний шок, "життєвий світ", груповий(корпоративний) інтерес, полікультурне виховання, глобальна освіта, відкрите суспільство, "внутрішня" і "зовнішня" відкритість, Більшість, меншина, домінуюча культура, міноритарна група. Культурний імперіалізм (Е.Саїд). Нація як нарація (Х.Бхабха). Транскордонна співпраця. Єврорегіони.

6.3.Види (форми) індивідуальних науково-дослідних завдань (індз)

Програмою курсу передбачається обов'язкове індивідуальне науково-дослідне завдання, яке виконується на основі засвоєння певного змістовного модулю або змісту навчального курсу в цілому. Основна мета такого завдання полягає у систематизації, закріпленні, поглибленні теоретичних знань із курсу та застосування їх при вирішенні конкретних дослідницьких задач. Автор має продемонструвати рівень своєї фахової кваліфікації, ерудиції, а також володіння методикою та методологією культурологічного дослідження. Виконання завдання покликані сприяти підвищенню рівня інтелектуальної та дослідницької культури, більш глибокому осмисленню найістотніших проблем міжкультурної комунікації, засвоєнню необхідних форм та методів науково-практичної діяльності, розвитку творчого мислення.

Завдання пропонуються у формі написання творчої роботи (есе), яка має вирізнятися, з одного боку, концептуальним характером, а з іншого, – оригінальним авторським підходом до теми. Насамперед, на високу оцінку може претендувати робота, яка містить

власний погляд на розглядувану проблему, відзначається логічністю і переконливістю аргументації, знанням першоджерел, зв'язком із сучасними культурними реаліями.

Робота повинна містити план, обґрунтування вибору теми, концептуальні висновки і список використаної літератури. Орієнтовний обсяг такої роботи – 10 - 15 сторінок.

Орієнтовна тематика ІНДЗ

1. Комунікативна парадигма в сучасній філософії культури: основні принципи і загальна характеристика.
2. Комунікативний дискурс і проблема діалогу культур.
3. Міжкультурна комунікація як спосіб суб'єкт-суб'єктного спілкування.
4. Основні моделі комунікації.
5. Теорія міжкультурної комунікації Е.Холла.
6. Теорія мовленнєвої акомодатії Г.Гайліса.
7. Теорія «обличчя» С.Тінг-Тумі.
8. Теорія мовних кодів Дж.Філіпсена.
9. Проблеми міжкультурної комунікації в концепції Ю.Габермаса.
10. Буття як спілкування в екзистенційній філософії М.Бубера.
11. Проблема знаку, значення, сенсу і розуміння в комунікативній філософії.
12. Проблема полілінійності в розвитку культури.
13. Проблема множинності культур у філософській концепції М.Бахтіна.
14. Феномен аккультурації (культурної адаптації). Стратегії аккультурації.
15. Мультикультуралізм і соціокультурний плюралізм: проблема визначення понять.
16. Ідентичність і іншість: проблема соціокультурної самоідентифікації.
17. Проблема багатолінійності культурного процесу (О.Шпенглер, А.Тойнбі, П.Сорокін, Д.Ліхачов, Л.Гумільов).
18. Різновиди регіональної типології культури та проблеми культурно-політичного регіоналізму.
19. Українська соціокультурна ситуація. Проблеми національно-культурного відродження.
20. Українська культура в добу постколоніалізму та проблеми національно-культурного поступу.
21. Міжкультурна комунікація як спосіб суб'єкт-суб'єктного спілкування.
22. Культурний шок: його позитивні та негативні наслідки.
23. Толерантність як спосіб реалізації діалогу культур. Межі толерантності.
24. Значення двомовності та багатомовності для розвитку мультикультурного суспільства і проблеми державної мови в Україні.
25. Конституційно-правові гарантії етнокультурної, конфесійної та гендерної рівності громадян України.
26. Проблеми транскордонної співпраці на Європейському континенті.
27. Міжнародне культурне співробітництво в контексті транскордонної співпраці
28. Основні етапи розвитку стратегії транскордонної співпраці Волинської області та суміжних прикордонних території Польщі та Білорусі.
29. Культурні осередки Волині в контексті транскордонної співпраці та євро регіональної взаємодії.
30. Особливості новочасного трактування проблем толерантності та культурного визнання за творами Дж. Локка ("Два трактати про врядування").
31. Класичне розуміння ролі національного чинника в історії культури за працею Й.Гердера "Ідеї до філософії історії людства"
32. Діалогічне розуміння культури в екзистенціалізмі М.Бубера ("Я і Ти").

33. Порівняльний аналіз ідей цілісності культурного буття у вченні Е.Фромма та в екзистенціалізмі М.Бубера.
34. Поняття "націоналізму" та "культурної ідентичності" у працях Е.Сміта.
35. Проблеми ідентичності, автентичності та визнання у праці Ч.Тейлора "Етика автентичності".
36. Концепцію толерантності / терпимості М.Уолцера та межі толерантності.
37. Ліберальне розуміння мультикультуралізму в працях В.Кимліки.
38. Постмодерне розуміння понять "ідентичність" та "іншість" на прикладі твору Ю.Кристевої "Самі собі чужі".
39. Сучасне розуміння мультикультуралізму та мультикультурної освіти в європейському вимірі (за творами А.Перотті та Д. де Ружмона)

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов'язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомні причини, які не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовані студентом індивідуальні завдання (*проблемні завдання, реферати, творчі роботи, есе*) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (цитування). подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Політика щодо дедлайнів (крайній термін) та перескладання. Диференційований залік проводиться в терміни, визначені деканатом у 1-му семестрі. Студентам, що не з'явилися на диференційований залік з поважних причин дозволяється перескладання в інший термін, встановлений деканатом. Третя й остання спроба складання заліку відбувається за присутності комісії з трьох викладачів, яких визначає деканат, включаючи викладача, який викладав дисципліну.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль, завданням якого є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з філософськими текстами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- ✓ контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (усне та письмове опитування);

- ✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);
- ✓ контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;
- ✓ контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання, розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

V. Підсумковий контроль

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль (маx = 40 балів)						Модульний контроль (маx = 60 балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1			Модуль 2			Модуль 3			
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	10	30	30	
3	6	6	6	6	3				100

**Максимальна кількість балів,
яку може отримати студент за види навчальних робіт:**

Семінарські заняття – (за роботу на одному занятті – 3 бали; у тому числі – відповідь на питання – 2-3 бали, доповнення – 1-2 бала) – 30 балів;

індивідуальне навчально-дослідне завдання – 10 балів;

модульна контрольна робота №1 – 30 балів;

модульна контрольна робота №2 – 30 балів.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему;
- засвоєння категоріального апарату;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння зробити висновки, узагальнення;
- активна участь в обговоренні та дискусіях.

Самостійної та індивідуальної роботи (проблемні завдання, реферати, творчі роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання):

- поглиблене вивчення джерел,
- опрацювання категоріального апарату;
- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;

- опрацювання літератури: кількісні і якісні параметри;
- творчий підхід, самостійність мислення.

Повне й глибоке змістовне розкриття питань по темі оцінюється 3 балами; достатній рівень розкриття – 2,5 балами; часткове розкриття питання у відповіді, або ґрунтовне доповнення – 2 балами; поверхневе й неповне розкриття питання у відповіді, або звичайне, але суттєве доповнення – 1-1,5 бала; якщо зміст теми зовсім не розкрито у відповіді, або доповненні – 0 балів.

Формою підсумкового контролю є екзамен, у випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може добрати бали, виконавши певний вид індивідуальних завдань (наприклад, перездати якусь тему, написавши підсумковий реферат, есе тощо). На екзамен виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Питання до іспиту

1. Сучасне розуміння культури як сукупного способу буття людства.
2. Співвідношення понять «спілкування», «комунікація», «культурна комунікація»
3. Міжкультурна комунікація як вид культурної комунікації.
4. Толерантність як необхідна умова і спосіб реалізації діалогу культур.
5. Межі толерантності.
6. Полілінійність розвитку культур як підстава для міжкультурної комунікації.
7. Проаналізуйте основні складові елементи комунікації .
8. Проаналізуйте основні фази та способи вирішення культурних конфліктів.
9. Дайте визначення та загальну характеристику міжкультурної комунікації.
10. Міжкультурна комунікація як спосіб суб'єкт-суб'єктного спілкування.
11. Проаналізуйте основні форми міжкультурної комунікації.
12. Комунікативна модель Шеннона-Якобсона.
13. Філософська модель комунікації.
14. Кібернетична модель комунікації.
15. Теорія міжкультурної комунікації Е.Холла.
16. Особливості комунікативних моделей за Е.Холлом. Високо- та низько контекстні культури.
17. Теорія мовленнєвої акомодатії Г.Гайліса.
18. Теорія «обличчя» С.Тінг-Тумі.
19. Теорія мовних кодів Дж.Філіпсена.
20. Ціннісні параметри диференціації культур за Г.Хофстедом.
21. Культурний шок: його позитивні та негативні наслідки.
22. Дайте визначення поняття аккультурації (культурної адаптації) та проаналізуйте її основні стратегії.
23. Розкрийте зміст та співвідношення категорій "асиміляція", "культурна інтеграція", "аккультурація", "амальгамування".
24. Розкрийте зміст та охарактеризуйте доктрину "плавильного тигля".
25. Розкрийте зміст та охарактеризуйте доктрину "салатної миски".
26. Розкрийте зміст та охарактеризуйте доктрину "мозаїки".
27. Роль міжкультурної комунікації у формуванні сучасного інформаційного суспільства.
28. Розкрийте зміст та охарактеризуйте доктрину "мультикультуралізму".
29. Проаналізуйте зміст та співвідношення понять "меншина" та "міноритарна група".

30. Що таке "культурний імперіалізм"?
31. Дайте оцінку значення двомовності та багатомовності для розвитку мультикультурного суспільства.
32. Проаналізуйте особливості та співвідношення дескриптивного та нормативного визначення мультикультуралізму.
33. В чому, на Вашу думку, полягає необхідність комунікативної та мультикультурної переорієнтації сучасної освіти?
34. Дайте філософсько-культурологічну характеристику конституційно-правових гарантій етнокультурної, конфесійної та гендерної рівності громадян України.
35. Проблеми транскордонної співпраці на Європейському континенті.
36. Міжнародне культурне співробітництво в контексті транскордонної співпраці
37. Культурні осередки Волині в контексті транскордонної співпраці та єврорегіональної взаємодії.
38. Проаналізуйте особливості новочасного трактування проблем толерантності та культурного визнання за творами Дж. Локка ("Два трактати про врядування").
39. Дайте характеристику класичного розуміння ролі національного чинника в історії культури за працею Й.Гердера "Ідеї до філософії історії людства"
40. Прокоментуйте особливості діалогічного розуміння культури за працею М.Бубера "Я і Ти".
41. Здійсніть порівняльний аналіз ідей цілісності культурного буття у вченні Е.Фромма та в екзистенціалізмі М.Бубера.
42. Прокоментуйте співвідношення понять "націоналізм" та "культурна ідентичність" за працею Е.Сміта "Національна ідентичність".
43. Проаналізуйте зв'язок категорій "ідентичність", "автентичність" та "визнання" за працею Ч.Тейлора "Етика автентичності".
44. Проаналізуйте концепцію толерантності/терпимості М. Уолцера та обґрунтуйте можливість існування меж толерантності.
45. Дайте характеристику ліберального розуміння мультикультуралізму в працях В.Кимліки.
46. Розкрийте особливості постмодерного розуміння понять "ідентичність" та "іншість" на прикладі твору Ю.Кристевої "Самі собі чужі".
47. Охарактеризуйте особливості сучасного розуміння мультикультуралізму та мультикультурної освіти в європейському вимірі (за творами А.Перотті та Д. де Ружмона)
48. Проаналізуйте основні фази та способи вирішення культурних конфліктів.
49. Культурний шок: його позитивні та негативні наслідки.
50. Значення двомовності та багатомовності для розвитку мультикультурного суспільства і проблеми державної мови в Україні.
51. Буття як спілкування: діалогічне розуміння культури в екзистенційній філософії М.Бубера.
52. Поняття "культурного імперіалізму" (Е.Саїд) та його роль в соціокультурних процесах.

VI. Шкала оцінювання
Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх
компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

1. Абрамович С.Т. Культурологія: Навчальний посібник. К., 2005.
2. Андерсон Б. Уявлені спільноти: Міркування щодо походження й поширення націоналізму. К., 2001.
3. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. К., 1993.
4. Антофійчук, В. І. Культурологія. Термінологічний словник: Навчальний посібник Чернівці, 2007.
5. Артёмов І.В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: [монографія]. Ужгород, 2009.
6. Баканурський А.Г. Культурологія: Навчальний посібник. К., 2004.
7. Безпосереднє сусідство України з ЄС: закриті кордони чи нові імпульси до співпраці?: Матеріали міжнар.круглого столу... Ужгород, 2002.
8. Бессонова М. Канада – США та Україна – Росія: Спроба порівняльного аналізу *Розвиток демократії в Україні: Матеріали міжнародної наукової конференції*. К., 2001.
9. Біблер В. Культура. Діалог культур. К., 2018.
10. Бондарук С. Діалог і полікультурність: досвід релігійного миротворництва у США 1980 – х через десятиліття *Науковий вісник Волинського державного університету: Серія: Філософія, соціологія, культура*". Луцьк, 1996. С.43-46
11. Бондарук С. Мультикультуралізм у сучасному суспільстві і проблема вибору нової парадигми культурологічних досліджень *Філософія гуманітарної освіти після Вільгельма Дільтея: Мат.-ли міжнар.наук. конф.* Чернівці, 2009. С.179-182
12. Бондарук С. Мультикультуралізм: когнітивні аспекти визначення *Науковий вісник СНУ. Філософські науки. № 13 (397)*. Луцьк, 2019. С.20–26.
13. Бондарук С. Полікультурність у Канаді – 20 років проб і помилок *Сучасність*. К., 1996.Ч.3-4.- С.171- 175.

14. Бондарук С.О. Досвід західних демократій та мультикультурний розвиток в Україні *Розвиток демократії та демократична освіта в Україні: Матеріали II міжнародної наукової конференції*. К., 2003. С.115-125.
15. Бондарук С.О. Мультикультуралізм в демократичному суспільстві і проблема вибору освітньо-виховної парадигми в Україні *Філософія освіти XXI століття: проблеми і перспективи: Методол.семінар, 22 лист. 2000 р. Зб.наук.праць*. К., 2000. С.403-406.
16. Бондарук С.О. Мультикультуралізм в демократичному суспільстві: ліберальні свободи, рівноцінність культур і проблема визнання *Розвиток демократії в Україні: Матеріали міжнародної наукової конференції*. К., 2001. С.28-39.
17. Бондарук С.О. Парадокси мультикультуралізму: ліберальні свободи, рівноцінність культур і проблема визнання *Науковий вісник Волинського державного університету: Серія: Філософські науки*". Луцьк, 1999. №11. С.97-103.
18. Бондарук С.О. Полікультурний розвиток в Україні: Проблеми і перспективи *Науковий вісник Волинського державного університету: Серія: "Філософські науки"*. Луцьк, 1997. №9. С.44-48.
19. Бондарук С.О. Сучасна Україна і Захід: моделі мультикультурного розвитку і наші перспективи. *Україна -- НАТО: Стратегічне партнерство. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Луцьк, 2001. С.133-141.
20. Бубер М. Я і Ти. К., 2012.
21. Воропай Т.С. Національна ідентичність як теоретична і практична проблема *Розвиток демократії та демократична освіта в Україні: Матеріали II міжнародної наукової конференції*. К., 2003. С.125-135.
22. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: Дослідження категорії громадянське суспільство. Львів, 2000.
23. Гатальська С.М. Філософія культури. Підручник. – К., 2005.
24. Гердер И.Г. Идеи к философии истории человечества. - М., 1977.
25. Гончарук Т.В. Культурологія: Навчальн посібник.- Тернопіль, 2004.
26. Гриффин Э. Коммуникация: Теории и практики. – Х.: Гуманитарный центр, 2015.
27. Енциклопедія постмодерну. – К., 2003.
28. Журженко Т. Мовна політика в сучасній Україні *Розвиток демократії в Україні: Матеріали міжнародної наукової конференції*. К., 2001. С.39-50.
29. Кассен Б. Європейський словник філософій. Т.1., Л., 2020.
30. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. Харків, 2001.
31. Конституція України. К., 2006.
32. Корженівський А.С., Смолінський В.І. Культурологія: Навч. Посібник. Кам'янець-Подільський, 2001.
33. Кормич Л.І., Богацький В.В. Культурологія (Історія і теорія світової культури ХХ століття). Х., 2003.
34. Косташ М. Євроцентричність: нотатки стосовно метафор місця (стаття, авт.пер. з англ. С.Бондарук) *Сучасність*.К., 1995. Ч.3. С.102-104.
35. Кравець М.С. Культурологія: підручник. Львів, 2000, - 2008.
36. Крістева Ю. Самі собі чужі. – К., 2004.
37. Крос К., Гакст Р. Політична комунікація і висвітлення новин у демократичних суспільствах: перспективи конкуренції. К., 2000.
38. Культурологія. ХХ ст. Енциклопедія. *Ел. ресурс: Режим доступу: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Dict_Index.php* .
39. Культурологія: теорія та історія культури. Навч. посіб. / За ред. І.І. Тюрменко.- К., 2005.
40. Лібералізм: Антологія. К., 2002.
41. Лок Дж. Два трактати про врядування. К., 2001.
42. Мала енциклопедія етнодержавознавства. К., 1996.

43. Михайлова М. О. Мультикультуралізм і проблема толерантності у полі етнічному соціокультурному просторі. *Вісник Житомирського державного університету. Вип. 54. Філософські науки*. Житомир, 2010. С.32-36.
44. Основи демократії: Навч. посібник для студентів вищ.навч.закладів / Авт.колектив: М.Бессонова, О.Бірюков, С.Бондарук та ін. К., 2002. С.58-66, 387-388, 568-600, 637-669.
45. Основи філософії культури: Словник /Н.Г.Джинчарадзе та ін.. К., 2005.
46. Особа і суспільство: Підручник для 10 кл./ Р.А.Арцишевський, С.О.Бондарук, В.І.Бортников та ін. К.; Ірпінь, 1997. Розд.3, §22/
47. Павленко О.П. Культурологія. Посібник. К., 2006.
48. Перотті А. Виступ на захист полікультурності. Львів, 2001.
49. Петрусенко В.Л., Савельєв В.П., Повторєва С.М. Культурологія: Навч. посібник. Львів, 2007.
50. Подольська Є.А., Лихвар В.Д., Іванова К.А. Культурологія: Навч. посібник. Київ, 2005.
51. Подольська Є.А., Лихвар В.Д., Погорілий Д.Є. Кредитно-модульний курс культурології. Навч. посіб. К., 2006.
52. Ружмон Д. де, Європа у грі. Шанс Європи. Відкритий лист до європейців. Львів, 1998.
53. Рябошапка Л.І. Права національних меншин в Україні: Законодавство і практика (1991-2000) *Розвиток демократії в Україні: Матеріали міжнародної наукової конференції*. К., 2001. С.87-96.
54. Ситниченко Л.А. Першоджерела комунікативної філософії. К.,1996.
55. Славутич Яр. У вирі багатокультурності: Спогади учасника. Едмонтон, 1988.
56. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / Під ред.. М. Зубрицької. Львів, 1996.
57. Сміт Е. Національна ідентичність. К., 1994.
58. Сміт Е.Д. Націоналізм: Теорія, ідеологія, історія. К., 2004.
59. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія. К., 1996.
60. Тейлор Ч. Джерела себе. К., 2005.
61. Тейлор Ч. Етика автентичності. К., 2002.
62. Термінологічний словник з культурології. К., 2004.
63. Транскордонне співробітництво: Посібник / Мікула Н.А., Толкованов В.В. Київ, 2011.
64. Транскордонне співробітництво України: стан, проблеми, перспективи: монографія / За заг.ред. І.В. Артьомова. Ужгород, 2012.
65. Тюрменко І.І. Культурологія: Навчальний посібник. К., 2005.
66. Українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. / Під ред. М. М. Заковича. К., 2002.
67. Майкл Уолцер. Про толерантність. Харків, 2003.
68. Філософія ХХ століття. Навчальний посібник. *Ел. ресурс, Режим доступу: http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/FIL_XX/*
69. Філософський словник. К., 1986.
70. Хабермас Ю. Демократія. Разум. Нравственность: Лекции и интервью. – М.,1992.
71. Шевнюк О.Л. Культурологія: Навч. посіб. К., 2005.
72. Шейко В.М. Культурологія: Навч. посіб. К., 2012.
73. Шостак В., Бондарук С. Проблеми ідентичності і ролі культури в модернізаційних процесах України та світу. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. Дніпро, 2020. Том 23, номер 11. С.5-13.
74. http://groups.google.com/group/political-communication3133/browse_thread/thread
75. International Journal of CulturalPolicy // <http://www.informaworld.com>